

Attivitajiet ghal Mejju 2024:

It-3 ta' Mejju 2024 – Quiz b'differenza ma' John Muscat-Project House-20.00.

L-10 ta' Mejju 2024-Quddiesa ta' Jum l-Omm-Project House-20.00.

Is-17 ta' Mejju 2024– Taħdita minn Joe Farrugia fuq l-Imnarja-Project House-20.00.

Id-19 ta' Mejju 2024-Ġurnata Għawdex–Se jkollna private minn hdejn l-Education lejn iċ-ċirkewwa u lura-**Prezz 5€**. Il-private titlaq minn hdejn l-Education fit-07.45. Se mmorru mal-Vapur tad-09.00.

Kif naslu mmorru għal ftit ħin ir-Rabat. Wara mmorru għall-Quddiesa tal-11.15 għewwa Ta' Pinu. Wara l-quddiesa mmorru Kerċem għall-ikel.

Menu-Penne White Sauce jew Spaghetti Bolognese jew Tuna Salad jew Ham Salad jew Chicken Salad. **Main**-Pork in Gravy jew Chicken legs-Tazza nbid jew Tazza Minerali u deżerta.

Wara l-ikel immorru l-Għadira ta' San Raflu u Mixtla Cave dejjem skond il-ħin. Niġu lura mal-vapur tas-6.00 ta' filgħaxija.

Prezz 20€-Booking permezz ta' Revolut għand Maureen Tarpey fuq 79895387. Għidulna x'se tieklu mal-booking. **It-trasport f'Għawdex se jithallas mill-fondi tal-grupp. Żommu mal-ħin. Tittardjawx.**

L-24 ta' Mejju 2024–Il-festi Maltin ma' Nathan Buttigieg-Project House-20.00.

Il-31 ta' Mejju 2024-Birthday Celebration għewwa Ta' Gagin Restaurant il-Baħrija-20.00.

Menu– Appetizers—Hobz biż-żejt, galletti u bigilla.

Starters. Spaghetti rabbit sauce jew Penne a la Crème jew Soppa tal-ħaxix.

Main- Chicken breast jew Cuberoll steak jew Fenek jew Ċerna.

Deżerta—Birthday Cake—**Xorb mhux inkluż.**

Prezz 26€ - Booking permezz ta' Revolut għand Maureen Tarpey fuq 79895387. Għidulna x'se tieklu mal-booking.

Chairperson: Victor Galea– 99899072- Secretary: Charlotte Camilleri 99899751 -Email-info@minusone.eu

Fuljett ta' kull xahar

Volum 26
Hargha 05
Mejju 2024

Skond il-fehma tiegħi, l-iżvilupp u l-bidla f'ħajjtna u f'din id-dinja huma kontinwi. Il-bidla nagħmlu x'nagħmlu xorta waħda se ssir. Naqblu jew ma naqblux, il-bidla mhi se tistenna lil hadd ilaħħaq magħha. L-iżvilupp f'kull qasam huwa kontinwu. Hawn min ikun irid ibiddel id-dinja mingħajr ma jinbidel hu. Dan hu mpossibbli. Nippretendu li naċċettaw il-bidla biss fejn jaqblilna jew fejn jogħgob lilna. Inutli nirreżiżtuha għax xorta waħda sejra sseħ. Il-fatt li sirna romol, wasslet biex issir bidla enormi f'ħajjtna u ma stajna nagħmlu xejn. Ma kellniex kontroll. Kiefra kemm hi kiefra ikollna ngħixu b'din il-weggha. Ma xtaqnihiex imma seħhet. Irridu nirreagixxu u nibqgħu ngħixu u mhux neżistu.

Il-mewt ta' xi hadd għaziż, divorzju jew separazzjoni. It-twelid ta' tarbija. It-tfal, l-iskola jew istituzzjoni oħra. Kollox iġib bidla f'ħajjtna. Imma mhux se nikteb fuq l-emozzjonijiet kollha. Se nikteb fil-qosor fuq żviluppi li għabu jew li se jgħibu bidla kbira f'ħajjtna jew fil-mod kif ngħixu.

Naħseb li l-flus kif nafuhom daqt jispiċċaw, kollox bil-cards, kollox plastic. Żvilupp ieħor. It-tfal tal-lum żviluppaw lingwa oħra bi ftit ittri u jiftiehm xorta waħda. Kulhadd sar aktar individwalistiku, kollox online. Żvilupp ieħor teknoloġiku. Qabel kien hawn ċerti valuri, issa donnu sparixxa kollox. Mhux qiegħed ngħid li ma fadalx nies sewwa jew li xi hadd għandu jiġi msawwat. Naħseb li kulhadd moħħu fid-drittijiet u ftit moħħom fid-doveri. Żvilupp ieħor ta' kif ngħixu.

Il-mod ta' kif nikkomunikaw inbidel ukoll. Illum kważi hadd m'għadu jibgħat ittra, illum kulhadd bl-email. Jiena ngħid li anke t-televiżjoni kif nafuh għad jinbidel. Personalment, jiena nuża ħafna ċerti pjattaformi bħal tiktok u facebook biex nikkomunika jew biex nara l-aħbarijiet kważi b'mod dirett. Bidla oħra. Żvilupp ieħor.

Issa qed nitkellmu fuq ir-Robotika. Imma x'inhid din?

Nibdew b'xi definizzjonijiet. Ħafna minna huma familjari mal-kunċett ta' robots iżda nistgħu nitfixklu biex fil-fatt nispegawhom bħala entità separata minn tipi oħra ta' magni. Kif taraw, ir-robots huma differenti minn magni oħra, minħabba kif jinteraġixxu mad-dinja. Jistgħu jagħmlu bidliet fl-ambjent ta' madwarhom abbażi tal-azzjonijiet tagħhom u jirrispondu għad-dinja ta' madwarhom.

Definizzjoni aktar dettaljata hija li: "Is-sistemi robotiċi jistgħu jiġu definiti bħala għodod interkonnessi, interattivi, konjittivi (fis-sens li jiġbru tagħrif ibbażat fuq il-fatti)

I-ambjent bl-użu ta' sensuri, jirraġunaw dwar avvenimenti, jagħmlu pjanijiet bl-użu ta' algoritmi implimentati fi programmi tal-kompjuter, u jwettqu azzjonijiet attivati mill-attwaturi (apparat li jgħieghel apparat ieħor jaħdem)."

Tipi ta' robots-Għalkemm il-kuncett tar-robots ilu jeżisti għal ħafna snin, kien biss f'dawn l-aħħar ftit deċennji li kibru fil-kumplessità u l-użu. Illum il-ġurnata, hemm ħafna applikazzjonijiet prattiċi għar-robots f'firxa wiesgħa ta' oqsma. Uħud minn dawn it-tipi ta' robots huma:

Industrijali. Forsi l-aktar użu komuni tar-robots huwa għal xogħol industrijali sempliċi u ripetittivi. Eżempji jinkludu proċessi tal-linja tal-assemblaġġ, għażla u ppakkjar, iwweldjar, u funzjonijiet simili. Huma joffru affidabilità, preċiżjoni u veloċità.

Militari. Żviluppi aktar reċenti jfissru li l-forzi militari madwar id-dinja jużaw robots f'oqsma bħall-UAVs (Unmanned Aerial Vehicle), UGVs (Unmanned Ground Vehicle), l-iċċekjar u s-sorveljanza.

Servizzi. Wieħed mill-oqsma ewlenin tat-tkabbir fir-robotika huwa fl-industrija tas-servizzi personali. Xi ftit uzi jinkludu xogħol manwali bħat-tqassim ta' l-ikel u t-tindif.

Esplorazzjoni. Ħafna drabi nużaw robots biex nilhqu żoni ostili jew inkella inaċċessibbli. Eżempju tajjeb ta' robots esploratorji huwa fl-esplorazzjoni spazjali, per eżempju r-robot Rover fuq Mars.

Ambjenti perikolużi. Għal darb'ohra, ċerti ambjenti jistgħu jkunu perikolużi għall-bnedmin biex jidhlu, bħal żoni ta' diżastru, postijiet b'radjazzjoni għolja, u ambjenti estremi.

Mediku. Fid-dinja tal-kura tas-saħħa, ir-robots medtech qed jintużaw f'kull tip ta' mod. Kemm jekk qed timmaniġġja kampjuni tal-laboratorju jew tassisti f'kirurġija, riabilitazzjoni, jew fiżjoterapija.

Divertiment. Dejjem aktar, in-nies qed jixtru robots għat-tgawdija. Hemm diversi robots popolari tal-ġugarelli, u hemm anke ristoranti robot u statwi robot ġganti.

Fuq robotika hemm ħafna u ħafna x'tikteb, imma għalissa qed nagħti ftit tagħrif biss. Jiena ma nafx x'ser jiġri l-quddiem, imma jidher li 'l hemm mexjin. Kollox bir-Robots. Vera li se jinholqu xogħlijiet u karrieri ġodda iżda vera wkoll li ċ-ċans huwa li se jintilfu bosta xogħlijiet li qabel kien jsiru mill-ħaddiema. Nistennew u naraw!

Victor

X'inhu l-isem veru ta' Marija?

L-ortografija korretta hija "Myriam." Myriam tirrappreżenta l-verżjoni tat-Testment il-Qadim Ebrajk ta' isem Marija. Bl-Aramajk, il-lingwa mitkellma minn Ġesù, Ġuzeppi u Marija, Marija tissejjaħ Maryam. It-traduzzjoni Griega tat-Testment il-Qadim isejhilha Mariam, filwaqt li bil-Grieg tat-Testment il-Ġdid hija Maria.

Min huma s-7 Marija fil-Bibbja?

Ikkunsidraw dawn Marija: Marija omm Ġesù, Marija Maddalena, Marija ta' Bethany, Marija omm Ġakbu u Joses, Marija ta' Cleophas, Marija omm Ġwanni Mark, u Marija ta' Ruma. Il-kompitu li dawn is-seba' nisa importanti tat-Testment il-Ġdid jinżammu dritti ta' spiss jirriżulta f'konfużjoni jew identifikazzjoni ħażina. Il-quddiem nagħtu ħarsa aktar iddettaljata dwar **dawn** in-nisa msemmija fil-Bibbja.

Kif ktibt diġà, **Mejju huwa x-xahar ta' Marija**. It-tradizzjoni li tiddedika x-xahar ta' Mejju lil Marija bdiet sekli ilu. Il-Knisja Kattolika tonora lil Marija, omm Alla, ix-xahar kollu, mhux ġurnata waħda biss. F'Mejju, għandna nfittxu modi kif nikkultivaw relazzjoni ma' Ommna Marija. Ir-raġuni attwali hija l-fatt li dan ix-xahar huwa ż-żmien meta r-Rebbiegħa tkun fl-eqfel tas-sbuħija tagħha. Ir-rebbiegħa hija wkoll konnessa man-natura li ġġedded lilha nnifisha. F'ħajjitha, Marija tat ħajja ġdida lid-dinja meta welldet lis-salvatur tagħna Ġesù Kristu.

Ftit storja. Kien f'Ruma, lejn l-aħħar tas-seklu tmintax, lejla waħda f'Mejju. tifel tal-foqra ġabar lil sħabu madwaru u wassalhom għal statwa ta' Marija, li quddiemha kien qed jinħaraq iż-żejt f'lampa, kif kienet id-drawwa f'dik il-belt qaddisa. Hemmhekk, dawn l-ilhna ta' zġażaġħ friski kantaw il-Litanija tal-Madonna. L-għada, il-grupp ċekjen, segwit minn tfal oħra, reġa' ngabar f'riglejn Omm Alla. Sussegwentement ġew ommijethom, biex jingħaqdu magħhom. Ġew iffurmati gruppi oħra, u d-devozzjoni malajr saret popolari.

L-erwieh qaddisa, imnikkta bl-imġiba diżordinata li dejjem tiżdied u tiggrava għar-ritorn taż-żmien pjaċevoli tar-rebbiegħa, raw f'dawn il-prattiċi dejjem jikbru l-id ta' Alla, u kkooperaw mad-disinji tal-Providenza billi approvaw u ppromwovew din id-devozzjoni ġdida, bħala att pubbliku u solenni ta' riparazzjoni. Twaqqaf ix-Xahar ta' Marija.

"Dan huwa x-xahar li fih, fil-knejjes u fid-djar individwali, l-aktar ġieħ affettiv u ferventi ta' talb u devozzjonijiet mill-qлуб tal-Insara jitrabbew lejn Marija. Huwa wkoll ix-xahar li fih mit-tron tiegħu jinżlu fuqna l-aktar rigali ġenerużi u abbondanti tal-**Ħniena Divina**." Fi żminijietna stess, aħna l-Kattoliċi, li nixtiequ nkunu qrib tagħha, dejjem noffru r-rigali speċjali tagħha f'Mejju: pellegrinaġġi, żjarat fi knejjes iddedikati lilha, sagrifċċji zġħar f'ġieħha, perjodi ta' studju u xogħol lest sew offrut lilha, u reċita aktar attenta tar-rużarju.

"Ma nistgħux ninsew li Marija qattgħet kważi kull jum ta' ħajjitha bħal miljuni ta' nisa oħra li jieħdu ħsieb il-familji tagħhom, irabbu lil uliedhom, u jieħdu ħsieb djarhom. Marija tagħmel l-affarijiet ta' kuljum, dak li xi nies iqisu ħażin bħala mhux importanti jew insinifikanti: xogħol ta' kuljum, tieħu ħsieb dawk l-eqreb għalik, żjarat lill-ħbieb u qraba. "L-evanġelji ta' San Matthew u San Luqa jiddiskrivu lil Marija bħala verġni li ntgħazlet minn Alla biex tnissel lil Ġesù permezz tal-Ispirtu s-Santu. Wara li welldet lil Ġesù f'Betlehem, rabbietu fil-belt ta' Nazaret fil-Galilija, u kienet Ġerusalem fil-kruċifissjoni tiegħu u mal-appostli wara t-tluġħ fis-sema tiegħu.

Ikompil f'paġna 7

Giulia Tofana

Kultant, jiġru stejjer li setgħu bidlu l-kors tal-istorja. Din hija l-istorja ta' waħda minn dawn l-istejjer. Naqra soppa qerdet l-iktar assassin notorju ta' Ruma tas-seklu 17. Naturalment, din l-istorja ma tibdiex b'dik l-iskutella tas-soppa. Le, tibda kif jibdedw l-istejjer tal-orrur kollha tassew tal-biża. Minħabba li fl-1633 l-Italja, il-poter illimitat mogħti lill-irġiel kien ifisser li n-nisa ta' dawk iż-żminijiet spiss soffrew abbuż mhux mistenni.

Ma kellhom l-ebda mportanza fis-socjetà u ffit opportunitajiet biex itejbu s-sitwazzjonijiet tagħhom. Jistgħu jizzewġu u jittamaw li r-raġel tagħhom jittrattahom b'mod deċenti, jistgħu jibqgħu waħedhom u jiddependu fuq ix-xogħol sesswali biex jgħixu, jew jistgħu jormlu billi jmut ir-raġel. It-tielet għażla kienet l-għażla preferuta fost il-klassi l-aktar sinjura. In-nisa mwaħħlin fi żwigijiet ħżiena ma' rġiel vjolenti li ma setgħux joqogħdu fuq il-liġi għall-għajnuna. Anke jekk il-konjuġi tagħhom ma għamlulhomx ħsara fiżika, l-idea aċċettata li n-nisa kienu proprjetà tal-irġiel tagħhom kienet tffisser li n-nisa ma tantx kienu jgħidu jew jikxfu dak li jkun għaddej f'ħajjithom. Ix-xewqa kienet il-libertà. Is-soluzzjoni? Il-qtil. Il-metodu? Velenu, ovvjament. U ħadd ma kien aktar tas-sengħa fl-artiġjanat u l-ippakkjar ta' veleni fatali wżati min-nisa Taljani fis-seklu 17 minn Giulia Tofana.

Giulia twieldet f'Palermo fis-sena 1620. Ommha kienet l-infami Thofania d'Amado, li ġiet ġustizzjata talli qatlet lil zewġha stess fl-1633. Kien jingħad li d'Amado għaddiet ir-riċetta għall-velenu tagħha bl-aħjar prestazzjoni lil bintha, iżda anke jekk dan ma kienx il-każ, Giulia stess kienet imħarrġa kif tagħmel kull tip ta' velenu. Hija marret minn Sqallija għal Napli għal Ruma, u espandiet il-kummerċ tagħha fis-suq iswed. Waqt li kellha 'soft spot' għan-nisa maqbuda f'relazzjonijiet bla mħabba u soffokanti, bdiet tbigh tossini biex tghinhom jaħarbu. Bl-għajnuna ta' bintha, grupp ta' assoċjati fdati, u possibilment sacerdot, Giulia nediet ċirku taħt l-art ta' kriminali mill-ħanut tagħha. Għal dawk li ma jafux, in-negozju tagħha kien kożmetiku. Hija bieġħet trabijiet u likwidi biex ittejjeb is-sbuħija tan-nisa.

Dak il-front għamilha aktar faċli biex taħbi l-prodott tagħha bl-aħjar bejgħ: Aqua Tofana. Aqua Tofana kienet krema tal-wiċċ mixtieqa jew żejt użat minn onorevoli Taljani li qed ifittxu li jippreservaw iż-zgħozija tagħhom jew li jsiru romol. Fi flixkun jew kaxxa tat-trab spiss itikkettata bħala "Manna ta' San Nikola ta' Bari," ingwent popolari ta' fejqan għat-tbajja'. Magħmul minn taħlita ta' ċomb, arseniku, u belladonna, Aqua Tofana kien fih xi wħud mill-istess ingredjenti bħall-kożmetiċi normali ta' dak iż-żmien. L-irġiel ma kienu xejn aktar għaqlija li r-reġim tas-sbuħija tal-mara tagħhom kien il-mandat tal-mewt tagħhom. Element ieħor tal-velenu ta' Giulia li għamilha tant qarrieqa huwa kif imutu l-vittmi tagħha.

Ikompil f'paġna 4

L-ewwel doża, normalment dilwita b'likwidu, tikkawża eżawriment u dgħjufija fiżika. It-tieni doża għib ugiġh fl-istonku, rimettar, u dissenterija. It-tielet jew ir- raba' doża tieħu ħsieb il-bqija. Il-velenu, u l-metodu tal-amministrazzjoni tiegħu, fissar li t-tobba u l-investigaturi jemmnu li l-mewt kienet ikkawżata minn xi marda jew mard mhux magħruf. In-natura bil-mod tal-avvelenament fissret li l-vittmi kellhom iċ-ċans li jirrangaw l-affarijiet tagħhom u n-nisa kienu hemm biex jeżerċitaw l-influenza tagħhom fuq kif kien jidher dan l-irrangar. U l-imwiet, dawk il-ħajjiet tragikament žgħar mitlufa bil-mard, qatt ma kienu maħsuba li huma xi ħaġa aktar. Il-velenu ma jinstabx, il-qtil ħieles mis-suspett, in-negozju ta' Giulia fforixxa.

Hija kienet attenta li tbigh biss prodotti lin-nisa li kienet taf, jew nisa li kienu semgħu minn kliġenti tal-passat. Sfortunatament għal Giulia, mara žaġħżuġha li akkwistat l-Aqua Tofana li pjanat il-mewt ta' żewġha, kixfet kollox.

Wara li ħalltet f'it qtar tal-likwidu fatali fis-soppa ta' żewġha, hija ppanikjat, talbitu biex ma jkolhiex u kixfet b'mod involontarju l-attivitajiet kriminali ta' Giulia u l-komplici tagħha. Ir-raġel giegħel lil martu taqta' qalbha minn Tofana u l-bqija tan-netwerk tagħha ta' veleni u ma damx ma nvolva lill-pulizija. Giulia kienet maħbuba min-nies, speċjalment min-nisa, kemm sinjuri kif ukoll foqra, li hi għenet. Hija saret taf bil-mandat tal-arrest tagħha qabel ma l-awtoritajiet ġew iħabbtu u ngħataw santwarju minn knisja lokali sakemm beda jinfirx l-għajdut li kienet avvelenat il-provvista tal-ilma tal-belt u l-gvern ħa azzjoni, qabadha u sofriet torturi orribbli. Giulia stqarret li qatlet 'il fuq minn 600 raġel mill-1633 sal-1651 f'Ruma biss, għalkemm dan in-numru jista' jkun aktar baxx (jew ogħla) minħabba li l-konfessjoni tagħha giet taħt tortura. Huwa maħsub li Tofana giet maqtula f'Campo Dei Fiori f'Ruma fl-1659, flimkien ma' bintha u f'it mill-assocjati l-aktar affidabbli tagħha.

Għexieren ta' nisa ta' klassi baxxa ġew iġġustizzjati wkoll wara li ġie żvelat li kienu kliġenti ta' Tofana, filwaqt li ħafna min-nisa tal-ogħla klassi ntbagħtu l-ħabs jew ġew imneħħija mill-involviment tagħhom f'din l-iskema.

Iżda dak li huwa notevoli dwar il-wirt ta' Tofana huwa kif isir dan it-tip ta' folklor li jkompli jiffaċċa matul l-istorja. Il-veleni tagħha u l-prova tal-poter influenzaw direttament l-Affari tal-Veleni fi Franza tas-seklu 17 u li wasslet għall-qawmien ta' La Voisin u l-attentat ta' qtil tar-Re Louis XIV. U fuq is-sodda tal-mewt tiegħu, il-kompożitur famuż Wolfgang Amadeus Mozart allegatament waħħal fil-marda f'daqqa u misterjuża tiegħu fuq il-ħolqien ta' Giulia, u esklama: "Jien ċert li ġejt avvelenat. Ma nistax neħles lili nnifsi minn din l-idea... Xi ħadd tani aqua Tofana u kkalkula l-ħin preċiż tal-mewt tiegħi." Jekk il-velenu huwa verament arma tal-mara, ħadd ma ħaddimha tajba bħal Giulia Tofana.

Tmiem

Għalija, dan ix-xahar huwa x-xahar ta' ommna Marija. Naf li kien hawn ħafna ommijiet li raw lil uliedhom jigu maħqura u maqtula. Diżgrazzjatament din għadna għaddejjin minnha llum. Ħafna mard, gwerer u ħafna affarijiet oħra li huma simili għal grajja ta' Marija. Wara kollox l-ulied huma kollha ulied!

l-kompli f'paġna 6

